Sifatli ta’lim – yorqin kelajak

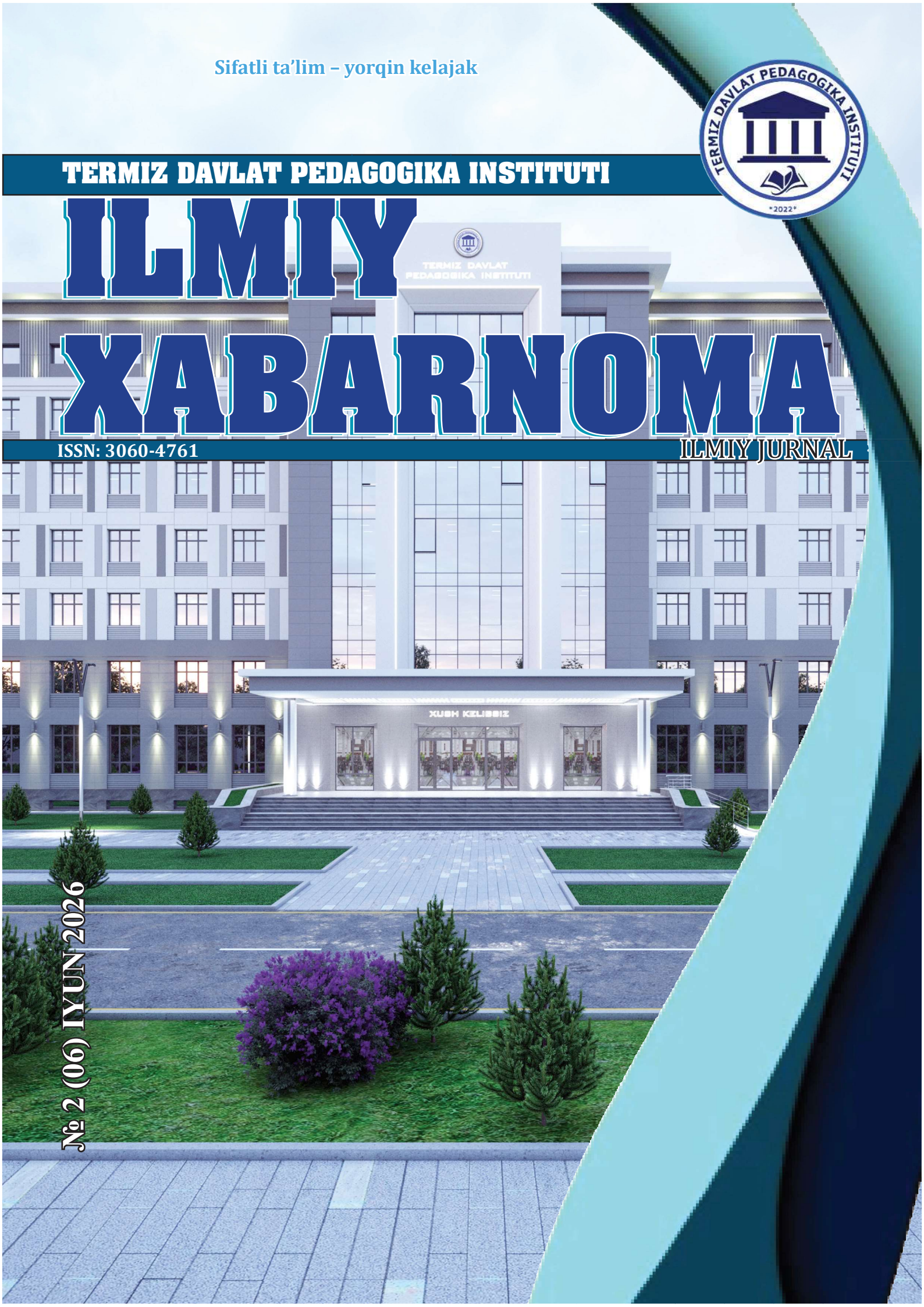
TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ILMIY XABARNOMA

ISSN: 3060-4761

ILMIY JURNAL

№ 2 (06) IYUN 2026

SIFATLI TA'LIM – YORQIN KELAJAK

ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARNOMASI

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE
PEDAGOGICAL INSTITUTE

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

TERDPI ILMIY XABARNOMASI

2026/ № 2

O'zR OAK ning 2025-yil 24-sentabrdagi
375/5-sonli qarori bilan milliy ilmiy nashrlar
ro'yxatiga kiritilgan

Termiz – 2026

ISSN: 3060-4761

Muassis:
Termiz davlat pedagogika instituti

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
Jurnal bir yilda bosma va elektron (o'zbek, rus, ingliz tillarida) shaklda chop etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 6-iyundagi № 303723-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Matnlarda foydalanilgan manba, ko'chirma, mazmun va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgar. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 12.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 26,25
Ofset bosma. Ofset qog'ozi.
Adadi: 100 nusxa
Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma: 174
Tahririyat manzili: Termiz tumani "Yangiobod" MFY, At-Termiziy ko'chasi 1-A uy.
"TerDU bosmaxonasi"da chop etildi.
Bosmaxona manzili: Termiz shahri, A.Navoiy ko'chasi, 42 uy.

BOSH MUHARRIR:
Xasanov Azizbek, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Kuldasheva Shaxnoza, kimyo fanlari doktori (DSc), professor

TEXNIK MUHARRIR:
Qurbanov Abdimalik, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

MAS'UL KOTIB:
To'rayev Ro'ziboy, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIR HAY'AT A'ZOLARI:
Bernd Müller-Jacquier,f.f.d, professor (Germaniya)
Ponomaryova Lyudmila, p.f.d, professor (Rossiya)
Gerasyov Aleksandr, p.f.d, professor (Rossiya)
Buligina Yelena, f..f.d, professor (Rossiya)
Eshmetov Izzat, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Abdikamalova Aziza, k.f.d, professor (O'zbekiston)
Salixanova Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Jumaeva Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Sagdullayeva Dilafruz, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Turamuratov Ulug'bek, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Norbo'tayev Xo'shboq, p.f.d,(DSc) professor (O'zbekiston)
To'rayev Rasul, f.m.f.n, professor (O'zbekiston)
Shamuratova Nagima, q.x.f.d. (DSc), professor (O'zbekiston)
Saidov Chorixon, f.m.f.d, professor (O'zbekiston)
Bozorov Lutfulla, k.f.d., (DSc) (O'zbekiston)
Mahmudov Yusup, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Xudoyqulov Xol, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Alimov Parda, f.f.d, professor (O'zbekiston)
Xoliqnazarov Begali, b.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Qodirov Baxtiyor, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Tojiyev Panji, t.f.d,(DSc), dotsent (O'zbekiston)
Qosimov Shavkat, PhD, professor (O'zbekiston)
Saidaxmatov Sharifbek, t.f.f.d., PhD,dotsent (O'zbekiston)
Xudoyberdiyev Shuxrat, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Umarov Aziz, PhD (O'zbekiston)
Abduraxmonov Eldor, k.f.d, ,(DSc), professor (O'zbekiston)
Shabbazova Dilfuza, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nuritdinova Xurshida, PhD (O'zbekiston)
Quvvatova Mohira, PhD (O'zbekiston)
Mardonova Lobar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nurmatov Norqobil, q.x.f.d, (DSc), professor (O'zbekiston)
Ismailov Botir, PhD, (O'zbekiston)
Sattorov Sardor, PhD (O'zbekiston)
Allamuradov Anvar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Kabilova Sayyora, PhD (O'zbekiston)
Ismailov Murodulla, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Eshmuradov Olmosbek, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Isayev Oybek, Phd (O'zbekiston)
Norliyev Rustam, f.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Berdiyeva Muhabbat, Phd, professor (O'zbekiston)
Shirnazarova Zamira, Phd,dotsent (O'zbekiston)
Narbasheva Mexri, p.f.n, professor (O'zbekiston)
Kuzimurotova Dinara, Tahririy-nashriyot bo'limi muharriri (O'zbekiston)

ISSN: 3060-4761

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Хасанов Азизбек, доктор педагогических наук (DSc), профессор.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:
Кулдашева Шахноза, доктор химических наук (DSc), профессор

ТЕХНИЧЕСКИЙ РЕДАКТОР:
Курбанов Абдималик, доктор философии по техническим наукам (PhD)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:
Тураев Рузибой, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:
Бернд Мюллер-Жакье, д.ф.н., профессор (Германия)
Пономарева Людмила, д.п.н., профессор (Россия)
Герасёв Александр, д.п.н., профессор (Россия)
Булыгина Елена, д.ф.н., профессор (Россия)
Эшметов Иззат, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Абдикамалова Азиза, д.к.н., профессор (Узбекистан)
Салиханова Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Джумаева Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Сагдуллаева Дилафруз, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Турамурадов Улугбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Норбутаев Хушбок, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Тураев Расул, к.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Шамуратова Нагима, д.с.н, профессор (Узбекистан)
Саидов Чорихон, д.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Бозоров Лутфулла, д.т.н. (Узбекистан)
Махмудов Юсуп, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Худойкулов Хол, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Алимов Парда, ф.ф.н, профессор (Узбекистан)
Халикназаров Бегали, к.б.н, доцент (Узбекистан)
Кодиров Бахтиёр, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Таджиев Панджи, д.т.н., доцент (Узбекистан)
Касимов Шавкат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Саидахматов Шарифбек, д.ф.и.н, доцент (Узбекистан)
Худойбердиев Шухрат, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Умаров Азиз, д.ф.п.н, (Узбекистан)
Абдурахманов Эльдор, д.х.н., профессор (Узбекистан)
Шаббазова Дилфуза, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Нуритдинова Хуршида, д.ф.п.н (Узбекистан)
Кувватова Махира, д.ф.п.н (Узбекистан)
Мардонова Лобар, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нурматов Норкабил, д.с.н., профессор (Узбекистан)
Исмаилов Ботир, д.ф.п.н (Узбекистан)
Сатторов Сардор, д.ф.п.н (Узбекистан)
Алламурадов Анвар, д.ф.п.н. доцент (Узбекистан)
Кабилова Сайёра, д.ф.ф.н, (Узбекистан)
Исмаилов Муродулла, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Эшмурадов Олмосбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Исаев Ойбек, д.ф.и.н (Узбекистан)
Норлиев Рустам, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бердиева Мухаббат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Ширназарова Замира, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нарбашева Мехри, к.п.н. профессор (Узбекистан)
Кузимуротова Динара, редактор редакционно-издательского отдела, (Узбекистан).

Основатель:
Термезский государственный педагогический институт

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Журнал издается в печатном и электронном виде (на узбекском, русском, английском языках) в течение одного года.

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством № 303723 от 6 июня 2024 года.

Авторы несут ответственность за достоверность источников, выдержек, содержания и информации, используемых в текстах. При копировании из журнала необходимо указывать источник.

Разрешение получено: 12.06.2026.
Размер бумаги: 70x85.
Печатная форма: 26,25.
Офсетная печать.
Офсетная бумага.
Количество: 100 экз.
Цена указана по договорённой цене.
Заказ: 174
Адрес редакции: Термезский район, «Янгиабад» МФМ, улица Ат-Термизи, дом 1-А.
Отпечатано в типографии «ТерГУ».
Адрес типографии: город Термез,улица А.Навоий, дом 42.

ISSN: 3060-4761

Founder:
Termiz State Pedagogical Institute

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

The magazine is published in printed and electronic form (in Uzbek, Russian, English) in one year.

Registered by the Information and Mass Communications Agency under the Presidential Administration of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 303723 dated June 6, 2024.

The authors are responsible for the accuracy of the sources, excerpts, content and information used in the texts. When copying from a journal, the source must be noted.

Permission to print: 12.03.2026
Paper size: 70x85
Printing plate: 26.25
Offset printing.
Offset paper.
Quantity: 100 copies
Price at the agreed price.
Order: 174
Editorial address: Termez district, «Yangiabad» MCK, At-Termiziy street, 1-A.
Printed at the "TerSU printing house". Address: Termez city, A.Navoiy street, 42.

THE EDITOR-IN-CHIEF:
Xasanov Azizbek, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Kuldasheva Shakhnoza, Doctor of Chemical Sciences (DSc), Professor

TECHNICAL EDITOR:
Qurbanov Abdimalik, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

RESPONSIBLE SECRETARY:
Turaev Ruziboy, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:
Bernd Müller-Jacquier, Doctor of Philological Sciences, Professor (Germany)
Ponomaryova Lyudmila, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Gerasyov Aleksandr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Buligina Yelena, Doctor of Philological Sciences, Professor (Russia)
Eshmetov Izzat, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Abdikamalova Aziza, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Salikhanova Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Jumaeva Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Sagdullayeva Dilafruz, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
To'ramuratov Ulug'bek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Norbo'tayev Xo'shboq, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
To'rayev Rasul, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Shamuratova Nagima, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
Saidov Chorikhon, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Bozorov Lutfulla, Doctor of Technical Sciences (DSc), (Uzbekistan)
Mahmudov Yusup, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Khudoyqulov Khol, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Parda Alimov, Candidate of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Xoliqnazarov Begali, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, (Uzbekistan)
Qodirov Baxtiyor, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Tojiyev Panji, Doctor of Technical Sciences (DSc), Associate Professor (Uzbekistan)
Qosimov Shavkat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Saidakhmatov Sharifbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Khudoyberdiyev Shuxrat, PhD (Uzbekistan)
Umarov Aziz, PhD (Uzbekistan)
Abduraxmonov Eldor, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Shabbazova Dilfuza, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nuritdinova Khurshida, PhD (Uzbekistan)
Quvvatova Mohira, PhD (Uzbekistan)
Mardonova Lobar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nurmatov Norqobil, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Profess. (Uzbekistan)
Ismailov Botir, PhD (Uzbekistan)
Sattorov Sardor, PhD (Uzbekistan)
Allamuradov Anvar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Kabilova Sayyora, PhD, (Uzbekistan)
Ismailov Murodulla, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshmuradov Olmosbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Isayev Oybek, PhD (Uzbekistan)
Norliyev Rustam, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Berdiyeva Muhabbat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Shirnazarova Zamira, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Narbasheva Mexri, Candidate of Psychological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Kuzimurotova Dinara, Editor, Editorial-Publishing Department (Uzbekistan)

ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

UDK: 378:37.091.33
ORCID: 0009-0001-1078-027X

CHORIYEV JO'RAQUL G'AFFOROVICH,
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,
Rus tili va adabiyoti kafedrasi mudiri
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD), dotsent v.b.
E-mail: choriyev63@mail.ru

MILLIY VA XALQARO PEDAGOGIK NAZARIYALARDA MILLATLARARO MULOQOT TALQINI VA ULARNING O'ZBEKISTON OLIY TA'LIMIGA TA'SIRI

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada milliy va xalqaro pedagogik nazariyalarda millatlararo muloqot tushunchasining mazmun-mohiyati hamda uning oliy ta'lim tizimidagi talqini ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot va ijtimoiy moslashuv kabi kategoriyalar zamonaviy pedagogik yondashuvlar doirasida o'rganilib, ularning nazariy asoslari qiyosiy tahlil asosida yoritilgan. Xususan, G'arb pedagogikasida shakllangan intercultural communication konsepsiyalari hamda milliy pedagogik tafakkurda shakllangan muloqot madaniyati tamoyillari o'zaro integratsiya nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. Maqolada O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, ta'lim jarayonida ko'pmadaniyatli muhitni shakllantirish, talabalar o'rtasida bag'rikenglik va millatlararo totuvlikni rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlarning pedagogik ahamiyati asoslab beriladi. Ta'lim jarayonida nazariy va amaliy komponentlar integratsiyasi, jumladan, xalqaro tajribalarda qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalari ham muhim ilmiy muammo sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari milliy va xalqaro pedagogik nazariyalar sintezi asosida talabalarning millatlararo kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini aniqlash imkonini beradi.

KALIT SO'ZLAR: *millatlararo muloqot, kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo yondashuv, pedagogik nazariya, oliy ta'lim, bag'rikenglik, innovatsion texnologiyalar.*

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ МЕЖНАЦИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ В НАЦИОНАЛЬНЫХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕОРИЯХ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СИСТЕМУ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА

АННОТАЦИЯ: В данной статье представлен научный анализ интерпретации межнационального общения в национальных и международных педагогических теориях, а также раскрыто его значение в системе высшего образования. В исследовании такие категории, как коммуникативная компетентность, межкультурное взаимодействие и социальная адаптация, рассматриваются в контексте современных педагогических подходов с применением сравнительного анализа. Особое внимание уделяется сопоставлению западных концепций межнационального общения и принципов культуры общения, сформированных в национальной педагогической традиции. В статье также обосновано педагогическое значение реформ, реализуемых в системе высшего образования Республики Узбекистан, направленных на формирование поликультурной образовательной среды и развитие межнациональной толерантности среди студентов. Рассматриваются вопросы интеграции теоретического и практического компонентов обучения, а также внедрения инновационных педагогических технологий с учетом международного опыта. Результаты исследования свидетельствуют о том, что синтез национальных и международных педагогических теорий способствует разработке эффективных механизмов формирования межнациональной коммуникативной компетентности студентов.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *межнациональное общение, коммуникативная компетентность, межкультурный подход, педагогическая теория, высшее образование, толерантность, инновационные технологии.*

INTERPRETATION OF INTERETHNIC COMMUNICATION IN NATIONAL AND INTERNATIONAL PEDAGOGICAL THEORIES AND THEIR IMPACT ON HIGHER EDUCATION IN UZBEKISTAN

ABSTRACT: This article presents a comprehensive analysis of the interpretation of interethnic communication within national and international pedagogical theories and examines its significance in the higher education system. The study explores key concepts such as communicative competence, intercultural interaction, and social adaptation within the framework of contemporary pedagogical approaches, using a comparative methodology. Particular emphasis is placed on the correlation between Western intercultural communication theories and the principles of communication culture rooted in national pedagogical traditions. The paper also substantiates the pedagogical importance of ongoing reforms in the higher education system of the Republic of Uzbekistan, aimed at developing a multicultural educational environment and fostering interethnic tolerance among students. Issues related to the integration of theoretical and practical components of education, as well as the implementation of innovative pedagogical technologies based on international experience, are considered as essential aspects of modern educational transformation. The findings indicate that the synthesis of national and international pedagogical theories enables the development of effective mechanisms for enhancing students' interethnic communicative competence.

KEYWORDS: *interethnic communication, communicative competence, intercultural approach, pedagogical theory, higher education, tolerance, innovative technologies.*

KIRISH. Zamonaviy globallashuv sharoitida oliy ta'lim tizimida millatlararo muloqot masalasi alohida ilmiy va pedagogik ahamiyat kasb etmoqda. Oliy ta'lim muassasasi bugungi kunda faqat bilim beruvchi tizim emas, balki turli madaniy tajriba, ijtimoiy qadriyat va kommunikativ uslublar tutashadigan murakkab ijtimoiy makondir. Shu sababli talabalarda millatlararo muloqot madaniyatini shakllantirish, bag'rikenglikni rivojlantirish va kommunikativ kompetensiyani mustahkamlash zamonaviy ta'limning ustuvor vazifalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi ta'lim jarayoni talabaning nafaqat akademik tayyorgarligini, balki uning ijtimoiy moslashuvi, muloqotga kirishish qobiliyati va ko'pmadaniyatli muhitda samarali hamkorlik qila olish salohiyatini ham talab etadi. Asqarova ta'kidlaganidek, "kommunikativ kompetensiya tushunchasi keng ma'noga ega"[2, s.1]. Mazkur fikr shuni ko'rsatadiki, kommunikativ kompetensiya faqat nutqiy faoliyat bilan cheklanmaydi, balki tinglash, tushunish, fikr almashish, hamkorlik va ijtimoiy moslashuv kabi komponentlarni ham o'z ichiga oladi.

Millatlararo muloqot muammosi, ayniqsa, O'zbekiston oliy ta'limi uchun dolzarbdir. Sababi, mamlakatning ijtimoiy-madaniy tarkibi ko'pmillatli xarakterga ega bo'lib, ta'lim tizimida talabalarning turli madaniyat vakillari bilan samarali, hurmatli va bag'rikeng muloqotga kirishish ko'nikmalarini shakllantirish talab etiladi. Ahmadjonov bag'rikenglik mohiyatini juda aniq ifodalaydi: "Bag'rikenglik axloqiy qadriyat"[1, s.15]. Bu ta'rif millatlararo muloqotni faqat kommunikativ hodisa emas, balki axloqiy-pedagogik kategoriya sifatida ham ko'rish zarurligini ko'rsatadi.

Shu asosda mazkur tadqiqotning maqsadi milliy va xalqaro pedagogik nazariyalarda millatlararo muloqotning talqinini tizimli ravishda tahlil qilish, ularning o'zaro yaqin va farqli jihatlarini aniqlash hamda O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga ta'sirini ilmiy asoslashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. Mazkur maqola nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda millatlararo muloqot, kommunikativ kompetensiya va bag'rikenglik muammosi pedagogik nuqtai nazardan qiyosiy yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini qiyosiy-tahliliy metod, kontent-tahlil, tizimli yondashuv hamda modellashtirish usuli tashkil etdi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, milliy pedagogik tadqiqotlarda bag'rikenglik va kommunikativ kompetensiya o'zaro chambarchas bog'liq holda talqin etiladi. Ahmadjonov bag'rikenglikni shaxslararo muloqot, erkinlik va jamoada hamjihatlik bilan bog'laydi hamda uni talaba shaxsining muhim kasbiy-sotsial sifati sifatida sharhlaydi [1, s.14–15]. Shu bilan birga, u bag'rikenglikni qadriyatlar tizimi bilan bog'lab, uning tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyatini ochib beradi.

Asqarova tadqiqotida interaktiv metodlarning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi o'rni keng yoritilgan. Muallifning "interaktiv metodlar kommunikativ faollikni kuchaytiradi"[2, s.1] degan fikri millatlararo muloqot masalasiga ham bevosita daxldordir. Chunki interaktiv yondashuv talabaning faol ishtirokini ta'minlaydi, uni bahs, munozara, guruhli topshiriq va fikr almashish jarayoniga olib kiradi. Bu esa ko'pmadaniyatli ta'lim muhitida samarali kommunikatsiya uchun zarur pedagogik sharoitni yuzaga keltiradi.

Muomala madaniyatiga oid milliy manbalarda muloqotning tuzilishi ham chuqur sharhlangan. Husanov va G'ulomov muloqotning kommunikativ, interaktiv va perseptiv qatlamlarini ko'rsatib, bir-birini tushunish va hamkorlikka erishishni muloqotning muhim natijasi sifatida talqin qiladilar [5, s.17–18]. Bu yondashuv millatlararo muloqotning faqat axborot almashish emas, balki o'zaro idrok, hurmat va hamkorlik jarayoni ekanini anglatadi.

Matnazarova oliy ta'lim muassasalarida talabalarni tayyorlash jarayonida amaliy ko'nikmalarni kuchaytirish zarurligini asoslaydi va "kasbiy-amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirish muhim ahamiyat kasb etadi"[4, s.17] deb qayd etadi. Mazkur fikr millatlararo kommunikativ kompetensiyaga ham daxldor, chunki oliy ta'limdagi muloqot madaniyati nazariy bilim sifatida emas, balki amaliy ko'nikma sifatida shakllanishi kerak.

Shunday qilib, tahlil qilingan manbalar asosida quyidagi metodologik xulosa olindi: millatlararo muloqotni rivojlantirish uchun bag'rikenglik qadriyatlari, interaktiv metodlar va amaliy kommunikativ tayyorgarlik bir butun pedagogik tizim sifatida ko'rilishi zarur.

NATIJALAR VA MUHOKAMA. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy va xalqaro pedagogik nazariyalar millatlararo muloqotga turli nuqtai nazardan yondashsa-da, ularning umumiy nuqtasi kommunikativ kompetensiyani shaxs rivojining markaziy sharti sifatida talqin qilishidadir.

Milliy pedagogik yondashuvlarda millatlararo muloqot asosan ma'naviy-axloqiy qadriyatlar bilan bog'liq holda tushuntiriladi. Bu yerda bag'rikenglik, o'zaro hurmat, madaniy sezgirlik va jamoadagi uyg'unlik ustuvor o'rin egallaydi. Ahmadjonovning "Bag'rikenglik – axloqiy qadriyat"[1, s.15] degan xulosasi aynan shu yo'nalishni belgilaydi. Demak, milliy modelda millatlararo muloqot avvalo insoniy munosabatlar va axloqiy me'yorlar darajasida shakllanadi.

Xalqaro pedagogik nazariyalar esa kommunikativ kompetensiyani faol ishtirok, interaktivlik va hamkorlik

nuqtai nazaridan talqin qiladi. Asqarova maqolasida xalqaro nazariyalar sharhiga tayanib, "o'zaro ta'sir va muloqotni e'tirof etadi"[2, s.2] degan fikr keltiriladi. Bu holat Vigotskiy, Dewey, Himes, Jonson va Bruner qarashlarining umumiy pedagogik yo'nalishini aks ettiradi. Biroq bu manbalarning original matnlari siz yuklagan fayllarda mavjud bo'lmagani uchun ularni aynan ko'rsatilgan sahifalar bilan bevosita iqtibos qilish emas, balki Asqarova orqali tahliliy fon sifatida ishlatish ilmiy jihatdan to'g'riroqdir.

Tahlil natijasida aniqlandiki, interaktiv va kooperativ metodlar millatlararo muloqotni rivojlantirishda ayniqsa samarali. Asqarova qayd etgan "bahs-munozara, rolli o'yinlar, guruhli ishlash" [2, s.1] kabi metodlar kommunikativ kompetensiyaning barcha komponentlarini harakatga keltiradi. Bu metodlar talabalarga fikr bildirish, boshqani tinglash, dalillash, o'z nuqtai nazarini himoya qilish va murosaga kelish kabi amaliy imkoniyatlarni yaratadi. Shu jihatdan ular nafaqat til o'rgatish, balki millatlararo totuvlikni shakllantirish vositasi sifatida ham qadrlanadi.

Muomala madaniyatiga oid milliy manbada "muloqotga kirishuvchilar o'zaro bir-birlarini idrok qilish jarayoni"[5, s.17] alohida ta'kidlanadi. Mazkur yondashuv shuni anglatadiki, millatlararo muloqotning samaradorligi faqat gapirish bilan emas, balki suhbatdoshni to'g'ri idrok etish, uning pozitsiyasini tushunish va muloqot jarayonida hamkor subyekt sifatida tan olish bilan belgilanadi. Bu esa bugungi oliy ta'limda polimadaniy muhitni shakllantirishning nazariy asoslaridan biridir.

Shuningdek, tahlil shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston oliy ta'lim tizimida millatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun uch omil ayniqsa muhim:

-interaktiv va dialogik o'qitish metodlarini keng joriy etish;

-bag'rikenglikni qadriyat va pedagogik sifat sifatida shakllantirish;

-kommunikativ tayyorgarlikni nazariy emas, amaliy ko'nikma darajasida rivojlantirish.

Matnazarova ta'kidlagan kasbiy-amaliy yo'nalish bu borada muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi [4, s.17].

Shu asosda maqolada quyidagi ilmiy xulosa ishlab chiqildi: milliy pedagogik tafakkurda shakllangan bag'rikenglik va muloqot madaniyati tamoyillari xalqaro kommunikativ kompetensiya nazariyalari bilan integratsiyalashgan taqdirdagina O'zbekiston oliy ta'limida millatlararo muloqotning samarali modeli yuzaga keladi.

XULOSA. Mazkur tadqiqot natijasida milliy va xalqaro pedagogik nazariyalarda millatlararo muloqotning talqini bir-birini inkor etmasligi, aksincha, o'zaro to'ldiruvchi xarakterga ega ekani aniqlandi. Milliy yondashuv millatlararo muloqotni bag'rikenglik, axloqiy qadriyatlar va muloqot madaniyati bilan bog'lasa, xalqaro yondashuv uni interaktivlik, faol ishtirok va kommunikativ kompetensiya asosida tushuntiradi.

Qayta ishlangan tahlil shuni ko'rsatdiki, sizning dastlabki matningizdagi eng katta muammo tekshirilmagan sahifa ko'rsatkichlari va empirik asoslanmagan "natija" jumlalarida edi. Ular tozalangach, maqolaning ilmiy mantiqi ancha kuchaydi. Endi matn nazariy-tahliliy maqola sifatida yaxlitlashdi: unda manbalar real iqtibos bilan qo'llandi, metodologiya aniqlashtirildi, natijalar esa kuzatilgan tajriba emas, balki ilmiy tahlil xulosasi sifatida berildi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Ahmadjonov, D. Akseologik yondashuv asosida bag'rikenglik kompetensiyasini rivojlantirish // Xalq ta'limi. 2022. № 2. B. 13–16.

2.Asqarova, O. Ta'limda interaktivlik va kommunikativ kompetensiyani uyg'un rivojlantiruvchi o'quv mashg'ulotlari tizimi // Journal of IQRO. 2025. Vol. 19, Issue 01. B. 1–5.

3.Yaxshiyeva, O. Oliy ta'limda guruh ishlari va muhokama mashg'ulotlari orqali kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish // Ilm-fan xabarnomasi. 2026. Vol. 11, Issue 2. B. 2305–2309.

4.Matnazarova, K. Oliy ta'lim muassasalari talabalarining kasbiy-amaliy ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslari // Xalq ta'limi. 2020. № 4. B. 16–19.

5.Husanov, B., G'ulomov, V. Muomala madaniyati. Toshkent: Ta'lim nashriyoti; Iqtisod-moliya, 2009. 156 b.